

ความเป็นมาและปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แต่การพัฒนาประเทศจะสำเร็จได้ ความเป่าประสงค์หรือไม่จำเป็นที่ตองอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น กำลังคน กำลัง เงิน ทรัพยากรธรรมชาติ วัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยี ตลอดจนกำลังอำนาจ แห่งชาติ เพื่อความเจริญก้าวหน้าตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในบรรดาปัจจัย ที่ใช้พัฒนาประเทศนั้น กำลังคนนับไคว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะถากคนในชาติมี ความรู้ความสามารถ เป็นอยางก็แล้ว การพัฒนาประเทศก็จะบรรลุความสำเร็จตาม เป่าประสงค์ จนอาจกล่าวไคว่า "คนสำคัญยิ่งกว่าเงินและสิ่งของมากมายนัก เพราะถากคนสามารถแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างจะสำเร็จลุลวงไปไควัยก็ และรวดเร็ว " 1

กันั้นในการพัฒนาประเทศให้บรรลุถึงเป้าหมายไคว่า เป็นอยางยิ่งที่จะตองเริ่มตนไควัย ภาระงานการพัฒนาคน เพื่อให้คนของชาติ มีความรู้ ความสามารถ ความคิควิเริ่ม สร้างสรรค์ กันั้นการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ที่จะผลิตกำลังคนเพื่อนำมาใช้

ในการพัฒนาประเทศ ผลิผลทางการศึกษาจะส่งผลสะท้อนไปถึงเสถียรภาพของประเทศ ด้านต่าง ๆ เพราะการศึกษาผลิตกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถทำให้มีประสิทธิภาพ ในการทำงาน ซึ่งย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นภาระงาน การพัฒนาบุคคลทั้งในค่านจิตใจ นิสัย และคุณสมบัติอยางอื่น นอกจากนี้การศึกษายังเป็น เครื่องมืออันสำคัญของรัฐ ในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพลเมือง เพื่อ ก่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐ ค่านที่รัฐตองการทั้งในค่าน สังคม วัฒนธรรม

1

เศรษฐกิจ และ การเมือง¹

การให้การศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนนั้นจำเป็นที่รัฐจะต้องจัดให้กับประชาชน ในชาติขึ้น ทั้งการศึกษานอกระบบและในระบบ การศึกษาในระบบมีอยู่หลายระดับ ซึ่งแต่ละระดับก็มุ่งสนองการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ควบกัน การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในระดับหนึ่ง การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาระดับกลางซึ่งจัดต่อจากระดับประถมศึกษา การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา กำลังได้รับการเอาใจใส่จากนักการศึกษาในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งนี้เพราะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นหัวใจของระบบการศึกษา เพราะเป็น กุญแจสำคัญในการที่จะพัฒนากำลังคนที่ประเทศชาติต้องการมาก² ทั้ง ๆ ที่การจัด การศึกษาในระดับนี้มีปัญหาอยู่มาก เช่นปัญหาเรื่องหลักสูตรมัธยมศึกษาเน้นหนักใน เรื่องการเตรียมเด็กเขาเรียนในมหาวิทยาลัยมากเกินไป ปัญหาเด็กและครูปกครอง สนใจแต่จะเรียนด้านวิชาการเพื่อการศึกษาสูงในชั้นอุดมศึกษา ไม่อยากเรียนวิชาชีพ ทั้ง ๆ ที่ประเทศชาติกำลังคนฝ่ายเทคนิคในระดับกลางเป็นอันมาก ปัญหาการขาดแคลน ครูทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ และปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ เป็นต้น³

สำหรับประเทศไทยนั้น จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 3 เรื่องระบบการศึกษา ข้อ 32 ได้กล่าวถึงมัธยมศึกษาไว้ว่า

¹ ภิญโญ สาร, หลักการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภา, 2521), น.18.

² ถนนม กิตติขจร, "คำปราศรัยของ พณฯ นายกรัฐมนตรี "ประมวล บทความเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 1.

³ เป็รื่อง กุญท์ และคนอื่น ๆ, เอกสารประกอบการเรียนวิชาการ มัธยมศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2513), หน้า 3.

" การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้นั้นมีความรู้ ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้บุคคลเข้าใจ และรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

การศึกษาระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนตอนละประมาณ 3 ปี ในตอนต้นพึงให้ผู้นั้นได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการและวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจอย่างกว้างขวาง ในตอนปลายพึงให้ผู้นั้นได้เน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้นั้นจะยึดเป็นอาชีพต่อไป " 1

รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของมัธยมศึกษาตลอดมา นับตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 3 (2515 - 2519) รัฐบาลได้เน้นที่จะขยายโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพออกสู่ส่วนภูมิภาค โดยจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ 1 โรงเรียนทุกอำเภอในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาการศึกษา (2519)² และจากแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (2520 - 2524) รัฐบาลจะขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ ให้สามารถรับนักเรียนได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 11 ต่อปี (เป็นอัตราตั้งแต่ปี 2521 - 2524 หลังจากเปลี่ยนเป็นระบบ 6 : 3 : 3 ในปี 2521) โดยให้ปีสุดท้ายของแผนพัฒนาการศึกษารับนักเรียนได้ทั้งสิ้น 3 ล้านคน ในการนี้มีเป้าหมายเพิ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศปีละ 100 โรงเรียน³

1 วสันต์ ธีรานุกฤษ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธีรานุกฤษ, 2520), หน้า 5

2 กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 3 (2515 - 2519), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ม.ป.ป.), หน้า 51

3 กระทรวงศึกษาธิการ, กองแผนงาน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 4 (2520 - 2524) (เฉพาะที่เกี่ยวกับการศึกษาและสังคม) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, หน้า 32

จากแผนพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 3 ถึงระยะที่ 4 นี้จะเห็นว่ารัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการมัธยมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยการขยายการศึกษาในระดัมนี้นี้เข้าไปบริการทางวิชาการสู่ชุมชนอย่างทั่วถึงโดยเร็ว เพื่อเป็นการสนองความต้องการและความเสมอภาคทางการศึกษามากยิ่งขึ้น แต่การขยายการศึกษาในลักษณะดังกล่าวนี้จะมีปัญหาตามมาภายหลังได้ คือจะเป็นการจัดการศึกษาแต่เพียงปริมาณ โดยไม่มีคุณภาพ ซึ่งก็ไม่เกิดประโยชน์อันใด โดยเฉพาะนโยบายสำคัญเกี่ยวกับการจัดการมัธยมศึกษาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่สี่ เช่น การเปลี่ยนหลักสูตรปีละชั้นตั้งแต่ปี 2522 เป็นต้นไป การจัดหลักสูตรมีลักษณะที่จับในตัวเอง การปรับปรุงเนื้อหาสาระและกระบวนการ เรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการของบุคคลและท้องถิ่น ตลอดจนการกระจายอำนาจหน้าที่ การวัดผลการศึกษาไปให้โรงเรียน เหล่านี้เป็นต้น¹ ซึ่งนับเป็นเรื่องที่คงเอาใจใส่เป็นอย่างมากในทางปฏิบัติ คุณภาพของเด็กนั้นจะเกิดจากผู้ให้การอบรมสั่งสอนควบคู่กันไปด้วย ฉะนั้นผู้ที่ทำหน้าที่สำคัญในการให้การศึกษอบรมสั่งสอนแก่เด็กให้รู้จักชวนชวหาความรู้ออกจนประสบการอันเป็นประโยชน์ต่อชีวิตและสังคมให้พร้อมที่จะเป็นพลเมืองที่ ประกอบอาชีพ เป็นกำลังทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างดีคือ ครู² ดังนั้นการจัดการศึกษาจะมีคุณภาพดีและบังเกิดผลตามแนวทางที่วางไว้ได้นั้นต้องอาศัยครูเป็นกำลังสำคัญ

การจัดการมัธยมศึกษาจะเจริญก้าวหน้าและสามารถทำหน้าที่ในการให้การศึกษาดังที่มีประสิทธิภาพเพียงใด นอกจากขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่มีคุณภาพแล้ว ผู้บริหารหรือครูใหญ่ยังเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง เมื่อพิจารณา หน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พบว่าหน้าที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือหน้าที่คานวิชาการ คานปกครอง และคานธุรการ ในบรรดาหน้าที่

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่สี่ (2520-2524) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2519) หน้า 35

² บุญถิ่น อัครถาวร, และรัศนา กันบุญเท็ก, การเตรียมครู (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 1 - 2

ทั้งสามด้านจิตว่าหน้าที่งานวิชาการ เป็นหน้าที่สำคัญยิ่งที่จะดำเนินให้การบริหารงานบรรลุตามเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติ ดังนั้นครูใหญ่ทุกระดับการศึกษาพึงสำนึกไว้ว่างานวิชาการของโรงเรียน เป็นเรื่องสำคัญยิ่งกว่างานด้านอื่น เพราะเป็นผลประโยชน์โดยตรงที่เด็กจะได้รับ การที่มีกระทรวงศึกษาธิการก็ดี การมีครู มีโรงเรียนก็ดี ก็เพื่อจัดให้เด็กได้รับประโยชน์จากงานวิชาการของโรงเรียนนั่นเอง ครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องมาตรฐาน คุณภาพของงานวิชาการ¹

การบริหารงานวิชาการจะบรรลุเป้าหมายใดต่อองค์ความร่วมมือนั้นใจจากครูและผู้ร่วมงานทั้งหลาย ซึ่งต่างก็มีความสำคัญต่อหน่วยงานเท่า ๆ กันกับผู้บริหาร จะแตกต่างกันก็เฉพาะบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบ แต่ในปัจจุบันโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วไปยังมีได้ปฏิบัติงานด้านวิชาการใหม่มากที่ควร ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะความไม่เข้าใจ หรือไม่หลักหรือแนวทางที่ถูกต้องในทางปฏิบัติให้การบริหารงานวิชาการได้เป็นแนวใดแนวหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงเห็นสมควรที่จะได้มีการทำวิจัย เพื่อที่จะหาหลักหรือแนวทางในการปฏิบัติให้การบริหารงานวิชาการได้เป็นไปในแนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะค้นหาทางสร้างสรรค์ปรับปรุงและพัฒนาผู้บริหารที่ปฏิบัติในตำแหน่งนี้ให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานและบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพสูงกว่าที่เป็นอยู่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงโครงสร้างของงานวิชาการ และภารกิจที่ปฏิบัติจริงของบุคคลากรฝ่ายวิชาการ ตลอดจนความคิดเห็นและความเข้าใจเกี่ยวกับงานในตำแหน่งนี้ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการบริหารและการปฏิบัติงาน อันจะเป็นแนวทางในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทั้งเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในการจัดการมัธยมศึกษา และเพื่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

¹ เกรียง เอี่ยมสกุล, "ช่วยครูให้เป็นนักบริหารที่ดี", วิทยากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ สังกัดกองการมัธยมศึกษา ในภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาดังภารกิจ และการปฏิบัติงาน ในด้านวิชาการที่เป็นจริงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สายสามัญ สังกัด กองมัธยมศึกษาในภาคกลาง
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงาน ด้านวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ สังกัด กองการมัธยมศึกษา ในภาคกลาง

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สายสามัญ ที่เปิดทำการสอนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 5 ในสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เท่านั้น
2. การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ เฉพาะปีการศึกษา 2520 ในภาคกลาง เท่านั้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือเพียงอย่างเดียว คือ แบบสอบถาม
2. ผู้ปฏิบัติงานวิชาการในการวิจัยจะศึกษา เฉพาะบุคคลที่ทำการสอนมาแล้ว ไม่นานกว่า 1 ปีการศึกษา

คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย

งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนา และส่งเสริมการเรียนการสอนให้ได้อัตผล

ที่เปิดสอนระดับ ม.ศ. 1 - 3 ทำการสุ่มตัวอย่างมาศึกษา 20 เปอร์เซ็นต์ของทั้งหมด

เมื่อได้โรงเรียนที่จะทำการวิจัยแล้ว ก็ทำการแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารวิชาการของโรงเรียน อันได้แก่ อาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ โดยทำการศึกษาจำนวนทั้งหมด และฝ่ายปฏิบัติการ ซึ่งได้แก่ครูผู้สอนวิชาต่าง ๆ ซึ่งสุ่มมาศึกษาเป็นจำนวน 50 เปอร์เซ็นต์ของครูทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 สำหรับฝ่ายบริหารวิชาการ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ
 ตอน ก. ข้อมูลส่วนตัว
 ตอน ข. ความรับผิดชอบในหน้าที่และความคิดเห็น
 เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

ชุดที่ 2 สำหรับฝ่ายปฏิบัติการ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ
 ตอน ก. ข้อมูลส่วนตัว
 ตอน ข. ความรับผิดชอบในหน้าที่และความคิดเห็น
 เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยทางไปรษณีย์ หลังจากนั้นอีก 7 วัน ผู้วิจัยจะขอรับแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่างโดยทางไปรษณีย์

4. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ก็จะใช้วิธีวิเคราะห์โดยคิดเป็นร้อยละและหาค่ามัธยิม เลขคณิต

ลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 เสนอความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย และลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 2 กล่าวถึง วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่าง ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย